

Uljas Ilmari(PLM)

12.05.2021

Viite

Asia

Epävirallinen puolustusministerikokous 27. - 28.5.2021

EU:n puolustusministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Lissaboniin 27. - 28.5.2021. Suomea edustaa ministeri Kaikkonen. Puolustusministereiden on tarkoitus keskustella puolustusyhteistyön strategisesta arviointi- ja ohjausprosessista, strategisesta kompassista, suorituskykyjen kehittämiseen ja uusiin murroksellisiin teknologioihin keskittyen. Lisäksi puolustusministerit keskustelevat EU-Afriikka-kumppanuudesta yhdessä afrikkalaisten alueellisten järjestöjen ja YK:n kanssa turvallisuuteen ja puolustukseen, kuten EU:n kriisinhallinta, keskittyen.

Strateginen kompassi ja suorituskykyjen kehittäminen

Suomen kantoja strategiseen kompassiin on määritelty kattavasti UTP-kirjeessä (UTP 11/2020 vp) ja tämän jatkokirjeessä (UTPJ 8/2021 vp). EU:n ja jäsenvaltioiden suorituskykyjä tulee kehittää kokonaisvaltaisesti sekä Euroopan suojelun että kriisinhallinnan tarpeisiin. Sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä tulee edistää EU:n suorituskykyjen kehittämissuunnitelman ja jäsenmaiden yhteisesti hyväksymien suorituskykyjen kehittämisprioriteettien perusteella pyrkien suorituskykyjen yhteensopivuuteen ja toisiaan täydentävyyteen. EU:ssa tulee tunnistaa ne suorituskyvyt, joiden kehittämiseen tulee erityisesti panostaa EU:n ja sen jäsenmaiden itsenäisen toimintakyvyn varmistamiseksi. Suomelle erityisen tärkeää on laajojen ja suuria resursseja vaativien kokonaisuuksien, kuten avaruussuorituskykyjen, kehittäminen EU-yhteistyössä. Uusiin ja murroksellisiin teknologioihin liittyvä tutkimustyö EU:ssa on tärkeää myös suorituskykyjen kehittämisen kannalta. On tärkeää kartoittaa uusiin ja murroksellisiin teknologioihin liittyviä turvallisuusuhkia ja kehittää yhteistä lähestymistapaa uhkien vähentämiseksi ja niihin vastaamiseksi, mutta myös mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Keskeistä on teknologisen osaamisen kasvattaminen niin kansallisesti kuin Euroopan tasolla. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lähtökohdat tulee huomioida muilla EU:n politiikkasektoreilla synergioita kehittäen. EU:n työkaluja (ml. Euroopan puolustusrahasto) tulee hyödyntää nykyistä paremmin kansallisten suorituskykyjen kehittämiseen. Suorituskykyjen määrittämisessä ja kehittämisessä tulee huomioida järjestelmien sopivuus Suomelle tärkeisiin pohjoisiin olosuhteisiin ja Itämeren erityispiirteisiin. Sotilaallinen liikkuvuus on keskeinen tekijä Euroopan puolustuksessa. Se muodostaa merkittävän osan ennaltaehkäisevää pidäkettä ja on käytännön edellytys sille, että Eurooppaa kyetään puolustamaan (Suomen sotilaallisen liikkuvuuden kansallinen suunnitelma 2021).

EU-Afriikka-kumppanuus turvallisuuden ja puolustuksen alalla

EU:n kumppanuuksia tulee kehittää strategisesti, tavoitteena Euroopan ja kumppanimaiden turvallisuuden parantaminen. Kumppanimaiden turvallisuuden parantamiseksi on tärkeää hyödyntää Euroopan rauhanrahaston tarjoamat yhteistyömahdollisuudet. Afrikassa kokonaisvaltaisessa kriisinhallinnassa korostuu kumppanuus alueellisten järjestöjen kanssa esim. Afrikan unionin, ECOWAS:n (Economic Community of West African States) ja Sahelin G5-maiden kanssa.

Asialista:

Strateginen kompassi ja suorituskkyjen kehittäminen

s. 3

EU-Afrikka-kumppanuus turvallisuuden ja puolustuksen alalla

s. 4, 5

Puolustusministeriö

TAVOITEMUISTIO

PLM2021-00026

PO Ylöstalo Anna(PLM), Uljas
Ilmari(PLM), Salo Krista (PLM)

10.05.2021

Asia

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 27. - 28.5.2021

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 27.05.2021 - 28.05.2021

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Portugalin puheenjohtajakauden epävirallinen puolustusministerikokous järjestetään 27.–28.5.2021 Lissabonissa. Puolustusministereiden on tarkoitus keskustella ajankohtaisista asioista, puolustusyhteistyön strategisesta arviointi- ja ohjausprosessista, strategisesta kompassista, suorituskykyjen kehittämiseen ja uusiin murroksellisiin teknologioihin keskittyen sekä EU-Afrikkakumppanuudesta yhdessä afrikkalaisten alueellisten järjestöjen ja YK:n kanssa turvallisuuden ja puolustuksen osalta. Kokous alkaa 27.5. työillallisella Naton pääsihteerin Stoltenbergin kanssa ja aiheena on EU-Nato-yhteistyö.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja strategiseen kompassiin on määritelty kattavasti UTP-kirjeessä (UTP 11/2020 vp) ja tämän jatkokirjeessä (UTPJ 8/2021 vp). Muilta osin Suomen kantoja on määritelty valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNS 4/2020 vp) ja selonteossa EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp). Tiivistetysti Suomen tavoitteena on:

- Suomen tavoitteena on laaja-alainen strateginen kompassi, joka kehittää ja vahvistaa EU:n yhteistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomi katsoo, että tulee selkiyttää EU:n roolia Euroopan suojelussa ja toiseksi EU:n roolia globaalina toimijana hyödyntäen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alan työkaluja unionin arvojen ja etujen edistämiseksi.
- EU:n ja jäsenvaltioiden suorituskykyjä tulee kehittää kokonaisvaltaisesti sekä Euroopan suojelun että kriisinhallinnan tarpeisiin. Sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä tulee edistää EU:n suorituskykyjen kehittämissuunnitelman ja jäsenmaiden yhteisesti hyväksymien suorituskykyjen kehittämisprioriteettien perusteella pyrkien suorituskykyjen yhteensopivuuteen ja toisiaan täydentävyyteen.
- Euroopan suojelu on huomioitava nykyistä selvemmin myös puolustusaloitteiden, kuten pysyvän rakenteellisen yhteistyön, toimeenpanossa ja EU:n päätöksentekoharjoituksissa. EU:ssa tulee tunnistaa ne suorituskyvyt, joiden kehittämiseen tulee erityisesti panostaa EU:n ja sen jäsenmaiden itsenäisen toimintakyvyn varmistamiseksi.
- Suomelle erityisen tärkeää on laajojen ja suurien resurssien vaativien kokonaisuuksien, kuten avaruussuorituskykyjen, kehittäminen EU-yhteistyössä. Uusiin ja murroksellisiin teknologioihin liittyvä tutkimustyö EU:ssa on tärkeää myös suorituskykyjen kehittämisen kannalta. On tärkeää kartoittaa uusiin ja murroksellisiin teknologioihin liittyviä turvallisuusuhkia ja kehittää yhteistä lähestymistapaa uhkien vähentämiseksi ja niihin vastaamiseksi, mutta myös mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Keskeistä on teknologisen osaamisen kasvattaminen niin kansallisesti kuin Euroopan tasolla. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lähtökohdat tulee huomioida muilla EU:n politiikkasektoreilla synergioita kehittäen.

- EU:n työkaluja (ml. Euroopan puolustusrahasto) tulee hyödyntää nykyistä paremmin kansallisten suorituskykyjen kehittämiseen. Suorituskykyjen määrittämisessä ja kehittämisessä tulee huomioida järjestelmien sopivuus Suomelle tärkeisiin pohjoisiin olosuhteisiin ja Itämeren erityispiirteisiin.
- Sotilaallinen liikkuvuus on keskeinen tekijä Euroopan puolustuksessa. Se muodostaa merkittävän osan ennaltaehkäisevää pidäkettä ja on käytännön edellytys sille, että Eurooppaa kyetään puolustamaan. Sotilaallinen liikkuvuus tukee keskeisesti sotilaallisen avun antamisen ja vastaanottamisen muodostamaa kokonaisuutta ja parantaa myös sotilaallista huoltovarmuutta. Lisäksi sotilaallinen liikkuvuus palvelee normaaliajan kansainvälistä puolustusyhteistyötä; asejärjestelmien huoltokuljetuksia ja osallistumista harjoituksiin sekä kriisinhallintaoperaatioihin (Suomen sotilaallisen liikkuvuuden kansallinen suunnitelma 2021).
- EU:n tulee olla uskottava kumppani muille kansainvälisille toimijoille. Suomi katsoo, että strategisen kompassin tulisi edistää näiden tavoitteiden vahvistamista. Suomi tukee kumppanuuksien monipuolistamista. EU:n kumppanuuksia tulee kehittää strategisesti, tavoitteena Euroopan ja kumppanimaiden turvallisuuden parantaminen. Kumppanimaiden turvallisuuden parantamiseksi on tärkeää hyödyntää Euroopan rauhanrahaston tarjoamat yhteistyömahdollisuudet. Afrikassa kokonaisvaltaisessa kriisinhallinnassa korostuu kumppanuus alueellisten järjestöjen kanssa esim. Afrikan unionin, Länsi-Afrikan talousyhteisö ECOWAS:n ja Sahelin G5-maiden kanssa. Suomi korostaa Afrikan kriisinhallintatarpeita ja alueen turvallisuustilanteen heijastusvaikutuksia Suomeen ja Eurooppaan.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Puolustusministerit keskustelevat EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön strategisen ohjausprosessin eli nk. strategisesta kompassista keskittyen suorituskykyjen kehittämiseen ja uusiin teknologioihin. Keskustelun tausta-asiakirjaa ei vielä ole jaettu. Kompassia koskevat pääasialliset keskustelut on määrä käydä vuoden 2021 aikana, ja kompassi on tarkoitus hyväksyä neuvostossa viimeistään maaliskuussa 2022. Päämiehet antoivat kompassiin ohjaustaan Eurooppa-neuvostossa 25.–26.2. Puolustusministerit keskustelivat ulkoasiainneuvostossa 6.5. keskittyen kriisinhallintaan. Lisäksi ulkoministerit keskustelivat epävirallisessa ulkoministerikokouksessa Gymnichissä 27.5. EU:n kumppanuuksista turvallisuudessa ja puolustuksessa. Kevään ja kesän aikana poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean odotetaan keskustelevan eri asiakokonaisuuksista. Syötteitä odotetaan myös lukuisista seminaareista ja työpajoista, joita jäsenmaat ja tutkimuslaitokset järjestävät.

Puolustusministerit keskustelevat yhdessä afrikkalaisten alueellisten järjestöjen ja YK:n kanssa EU:n ja Afrikan kumppanuudesta turvallisuuden ja puolustuksen alalla, mikä on yksi Portugalin puheenjohtajakauden prioriteeteista.

Tämä neuvostopaketti on käsitelty puolustusjaoston (EU 11) kirjallisessa menettelyssä 14–18.5.2021 sekä EU-ministerivaliokunnassa 21.5.2021.

4. TAUSTA

Strateginen kompassi

EU:ssa strategiassa kompassissa on kyse EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön suunnan määrittämisestä ja tavoitteiden kirkastamisesta. Kompassin aikajänteinä on seuraavat noin 5–10 vuotta. Tavoitteena on tarkentaa vuoden 2016 globaalistrategiassa määriteltäviä turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tavoitteita, tehostaa EU:n sovitun tavoitetason toimeenpanoa ja varmistaa, että viime vuosina käynnistetyillä puolustusaloitteilla on toivottu vaikutus. Puolustusministerikokouksessa keskustellaan erityisesti strategisen kompassin suorituskykyihin koskevasta korista. Strateginen kompassi jaetaan neljään sisältökokonaisuuteen, kuitenkin niin, että monet asiat, ml. suorituskyvyt, tulee huomioida läpileikkaavasti eikä tarkkarajaista tiettyjen asioiden sijoittamista vain tiettyihin sisältökokonaisuuksiin ole mahdollista tehdä.

Suorituskykyjen kehittäminen kattaa sekä siviili- että sotilaspuolen. Sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseen haetaan ohjausta huomioiden unionin toimintaympäristö ja uusien puolustusaloitteiden muodostama kokonaisuus, kuten pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY), EU:n puolustusrahasto (EDF) ja

puolustuksen vuosittain arviointi (CARD) muodostama kokonaisuus. Tähän kuuluu keskeisesti tavoitteita ja prioriteetteja sisältävä suorituskyykyjen kehittämissuunnitelma CDP. Tämän sisältämiä tavoitteita ja prioriteetteja edistetään mm. puolustusalan sitoumuksia sisältävän pysyvän rakenteellisen yhteistyön ja teollisuuden yhteistyötä edistävän puolustusrahaston avulla. Strategisella kompassilla edistetään suosituskyykykokonaisuuteen kuuluvia eri työkaluja ja parannetaan niiden johdonmukaisuutta sekä vähennetään päällekkäisiä työvaiheita. Pyrkimyksenä on osoittaa paremmin ne suorituskyykyt, joita EU tarvitsee yltääkseen määritettyyn tavoitetasoon. Kokonaisuuden avainkysymyksiä on muun muassa, miten vahvistetaan yhteyttä suorituskyykyjen kehittämisen ja unionin tarpeiden ja operaatioiden tarpeiden välillä. Sotilaallinen yleistavoitetyö (Headline Goal Process) tuottaa kriisinhallintaoperaatioiden osalta sotilaallisen näkymän CDP:hen ja niin ikään sisältää uusiin puolustusaloitteisiin. Yleistavoitetyöstä alkaneesta EU:n sotilaallisten suorituskyykyjen kehittämisestä on vuosien saatossa kasvanut eri toimijoiden ja prosessien kansoittama monimutkainen rakennelma. Keskeinen kysymys on, missä määrin kriisinhallintatehtäviin pohjautuva yleistavoitetyö vastaa enää EU:n puolustusyhteistyön nykyisiin vaatimuksiin ja mikä on sen rooli kokonaisvaltaisemman CDP:n ja uusien puolustusaloitteiden, kuten PRY, Euroopan puolustusrahasto, puolustuksen vuosittainen arviointi, muodostamassa kokonaisuudessa.

Muut kompassin sisältökokonaisuudet ovat kriisinhallinta, resilienssi ja kumppanuudet. **Kriisinhallinnan** osalta pyritään vahvistamaan unionin valmiutta ulkoiseen toimintaan ja täsmentämään tavoitetasoa. Keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa kriisinhallintarakenteiden, rahoituksen, joukkojenmuodostuksen ja nopean toiminnan kehittäminen. **Resilienssin** alla käsiteltäviä kokonaisuuksia ovat mm. solidaarisuus ja keskinäinen avunanto, kyber- ja hybridiuhat, avaruuden ja puolustuksen yhteydet, kriittinen infrastruktuuri, merellinen turvallisuus, energiaturvallisuus, huoltovarmuus ja uudet teknologiat. Tältä osin kompassi kattaa teemoja, joita globaalistrategian hyväksymisen aikaan oli mietitty vain vähän turvallisuus- ja puolustuskäsitteiden näkökulmasta. **Kumppanuuksia** pyritään kehittämään aiempaa strategisemmin. Kyse on mm. YK:n, Naton, Etyjin, alueellisten organisaatioiden, kuten Afrikan unionin, Kaakkois-Aasian maiden yhteistyöjärjestö ASEAN:n, Länsi-Afrikan talousyhteisön ECOWAS:n, G5-maiden (Mali, Mauritania, Niger, Burkina Faso, Tšad) Sahel-koalition ja kolmansien maiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Myös kolmansien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä on määrä kehittää aiempaa strategisemmaksi sekä auttaa kolmansia maita kehittämään turvallisuuttaan.

EU-Afrikka-kumppanuus turvallisuuden ja puolustuksen alalla

Puolustusministerit keskusteleval EU-Afrikka-kumppanuudesta yhdessä afrikkalaisten alueellisten järjestöjen, kuten Afrikan unioni, Länsi-Afrikan talousyhteisö ECOWAS, Eteläisen Afrikan kehitysyhteisö SADC, Keski-Afrikan valtioiden talousyhteisö ECCAS ja Hallitusten välinen kehitysviranomainen IGAD, sekä YK:n kanssa turvallisuuteen ja puolustukseen keskittyen. Keskustelu painottuu erityisesti EU:n kriisinhallintaan ja muihin instrumentteihin, kuten Euroopan rauhanrahasto, joilla tuetaan kansainvälistä rauhaa ja vakautta. Viisi kuudesta EU:n sotilaallisesta kriisinhallintaoperaatiosta on Afrikassa (EU NAVFOR Somalia, EUNAVFOR MED IRINI, EUTM RCA, EUTM Somalia ja EUTM Mali) ja keskustelun tavoitteena on lisätä poliittista dialogia.

Myös strategisen kompassin yhteydessä EU:n kumppanuuksia pyritään tarkastelemaan aiempaa strategisemmin. Afrikan osalta tarkastelussa on alueellisten organisaatioiden ja kolmansien maiden kanssa tehtävä yhteistyö.

LIITTEET

Asiasanat	puolustuspolitiikka, YTPP, teknologia
Hoitaa	PLM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, OM, PE, SM, STM, VM, VNK, VTV